

پنجشنبه، پانزدهم تیرماه ۱۳۷۴

گفتگوی داریوش فروهر با گزارشگر بخش فارسی صدای آمریکا

شامگاه چهارشنبه، چهاردهم تیرماه، پس از درگذشت استاد کریم سنجابی، گزارشگر صدای آمریکا با داریوش فروهر پیرامون زندگی سیاسی آن روان‌شاد گفت‌ووشنودی داشت که بخشی از آن به شکل زیر در برنامه‌ی رادیویی یادشده پخش گردید.

گزارشگر: داریوش فروهر، یکی از یاران دکتر کریم سنجابی، نیز در وصف استاد پیشین خود می‌گوید.

داریوش فروهر: دکتر کریم سنجابی استاد من بودند در دانشکده‌ی حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران و من از نوجوانی ایشان را می‌شناختم. کارهای برجسته‌ای که از ایشان به یاد دارم بر عهده داشتند: رئیس دانشکده‌ی حقوق دانشگاه تهران، وزیر فرهنگ نخستین کابینه‌ی مصدق بزرگ، نماینده‌ی مردم کرمانشاه در دوره‌ی هفدهم مجلس شورای ملی، قاضی اختصاصی ایران در دیوان دآوری بین‌المللی لاهه به هنگام طرح شکایت دولت انگلستان از ایران، و وزیر خارجه‌ی نخستین دولت پس از پیروزی انقلاب.

ایشان از نخستین کسانی بودند که، پس از شهریور یکهزاروسیصدویست و اشغال ایران به‌وسیله‌ی لشکریان بیگانه، درصدد کارآوری‌های سیاسی برآمدند. بنیادگذار حزب میهن بودند؛ و سپس این حزب با حزب ایران یکی شد و دکتر سنجابی از رهبران گردید. از بنیادگذاران جبهه‌ی ملی ایران در تیرماه یکهزاروسیصدویست‌وهشت و، در دو دوره کارآوری این سازمان سیاسی فراگیر، دبیرکل جبهه‌ی ملی ایران بودند. من ایشان را یکی از شایسته‌ترین مردان سیاسی ایران، مردی پاکیزه و در سیاست روراست و همواره با مردم می‌شناسم.

گزارشگر: گاه سخنانی پیرامون نقطه‌ضعف‌های آقای دکتر کریم سنجابی شنیده می‌شود. نظر شما چیست؟

داریوش فروهر: من نقطه‌ضعفی در ایشان سراغ ندارم. اگر دیگران چنین داعیه‌ای را پیش می‌کشند، خوب است طرح کنند تا پیرامون آن توضیح بدهم.

گزارشگر: فعالیت سیاسی شما با ایشان در جبهه‌ی ملی چگونه آغاز شد؟

داریوش فروهر: گفتم از دانشکده‌ی حقوق به ایشان ارادت داشتم و، در مهرماه یکهزاروسیصدویست‌وهشت، که مصدق بزرگ مردم را برای اعتراض به دخالت‌های انجام‌گرفته در انتخابات فراخواند و به دربار رفت، من به گونه‌ی یک دانشجو و ایشان همانند یک استاد در آن روز سرنوشت‌ساز حضور داشتیم. از آن پس، با آنکه من در سازمان سیاسی دیگری بودم، همواره با ایشان هماهنگی داشتم. آن هنگام دکتر سنجابی یکی از رهبران حزب ایران و من از کوشندگان حزب ملت ایران و، در چند دوره کارآوری جبهه‌ی ملی ایران، هر دو عضو شورای مرکزی آن بودیم.

در واپسین دوره‌ی کوشش‌های جبهه‌ی ملی ایران، ایشان دبیرکل جبهه‌ی ملی بودند و من سخنگوی آن بودم.

گزارشگر: آقای فروهر، مرحوم سنجابی و خود جناب‌عالی به عنوان دو مرد سیاسی در آغاز انقلاب دنباله‌روی

آیت‌الله خمینی بودید و بعد بریدید. علت آن گرایش و بعد ایجاد شکاف چه بود؟

داریوش فروهر: پیرامون چرایی شرکت در انقلاب باید توضیح بیشتری بدهم. ملت ایران دو حرکت بزرگ

اجتماعی، خیزش مشروطیت و جنبش ملی شدن صنعت نفت، را داشت که در هر دو مورد درگیر شد با پیوندی از استعمار، استبداد و ارتجاع، که با افسوس بسیار کانون آن دربار و نهاد سلطنت بود. به همین دلیل، مردم ایران و ما هم، که همواره و در سراسر زندگی در کنار مردم ایران بودیم، به انقلاب رو آوردیم تا طرحی نو دراندازیم. در

آن زمان، امام خمینی نماد ایستادگی و کوشش در راستای پدید آوردن یک دگرگونی ریشه‌دار بود و اینکه ما به پشتیبانی از ایشان پرداختیم از آن رو بود؛ ولی، با افسوس بسیار، هنوز قلب توفنده‌ی انقلاب از تپش نیفتاده بود که میراث‌خوارانی جدول ارزش‌های آن را درهم‌شکستند، هدف‌های آن را، که استقلال ملّی، آزادی‌های فردی و اجتماعی و عدالت همگانی بود، نادیده گرفتند و یک دوران دیکتاتوری تازه پاگرفت و زودتر دکتر کریم سنجابی و، پس از مدتی، من را همان از راه کسانی که انقلاب را به سنگلاخ کشاندند جدا شد.